

החלטת ועדת האתיקה

בקובלנתו של מר אברהם דניאל מזכיר איגוד מגדלי פרחים וצמחי נוי

בעניין פעילותו של ח"כ שלום שמחון, מזכ"ל המרכז החקלאי

מיום 20.2.2001

הקובלנה

1. ביום 2.2.2000 פנה מר אברהם דניאל, מזכיר איגוד מגדלי פרחים וצמחי נוי, אל ועדת האתיקה, וקבל בפניה -
 - א. על "אופי פעילותו של ח"כ שלום שמחון וניגוד האינטרסים בין תפקידיו", בהיותו יו"ר הקואליציה בוועדת הכספים של הכנסת, ובמקביל דירקטור בחב' ק.א.ל., ומזכ"ל המרכז החקלאי ומזכ"ל תנועת המושבים.
 - ב. לטענת מר דניאל, בתוקף היותו חבר הכנסת, מקדם ח"כ שלום שמחון את האינטרסים של תנועת המושבים (ברית סיוע) שבראשה הוא עומד, וזו הפכה בהנהגתו למפעל ה"מייצר" כסף על חשבונם של העובדים הזרים. לדוגמא, טוען מר דניאל, נדרש עובד זר להפקיד בידי תנועת המושבים סך של \$450 עבור כרטיס טיסה חזרה, בעוד שהכרטיס אותו קונה התנועה הוא במחיר של \$330-\$350, ואת ההפרש, כפול כ-18,000 עובדים, משלשלת התנועה לקופתה. זאת ועוד: שיטת החלוקה של העובדים הזרים, לפיה כל חקלאי זכאי רק לשני עובדים, מביאה לתלות מוחלטת של החקלאים בח"כ שמחון, כמזכ"ל תנועת המושבים.
 - ג. ח"כ שמחון, כמזכ"ל המרכז החקלאי, פנה אל משרד החקלאות, תוך שהוא משתמש בתארו כח"כ, בקשר להרכב מועצת הפרחים.
 - ד. ח"כ שמחון מעורב ביבוא עובדים זרים לארץ ומנצל לשם כך את מעמדו כחבר הכנסת. הוא היה אצל מנכ"ל משרד העבודה מר דימרי, ותבע ממנו לעזור בעניין הזה. כ"כ ניצל את מעמדו להפעלת לחצים על שירות התעסוקה, כדי להשיג מכסה נוספת של עובדים זרים לחברת כוח האדם המתנהלת בראשותו.
 - ה. ח"כ שמחון השתמש במעמדו כח"כ, להפעלת לחצים על משרד התחבורה, להענקת רשיון מפעיל לחברת ק.א.ל, המנוהלת ע"י "ניר שיתופי" שהיא בבעלות המרכז החקלאי, בו משמש ח"כ שמחון כמנכ"ל.
 - ו. ח"כ שמחון מנצל את מעמדו כח"כ, לעשיית מרבית המינויים במועצות הייצור והארגונים החקלאיים.

2. תגובת ח"כ שמחון

בתשובתו שבכתב מיום 27.3.00 לקובלנה, טען ח"כ שמחון כי -

- א. מר דניאל מתנגח בו אישית מטעמים פוליטיים לא ענייניים, הוא, ח"כ שמחון, אינו עוסק בתפקידו כחבר הכנסת, בקידום ענייניה הכלכליים של ברית הסיוע של תנועת המושבים. יחד עם זאת, דואג הוא לקדם את ענייניו של ענף החקלאות במובן הציבורי הרחב ביותר.
- ב. הטיעונים והחישובים שהציג מר דניאל לגבי סידורי ההטסה של עובדים זרים ע"י ברית הסיוע של תנועת המושבים, אינם נאמנים למציאות ואינם רלבנטיים לנושא האתיקה של חברי הכנסת. לו אישית אין כל חלק, במישרין או בעקיפין, בכספי ברית הסיוע. עם זאת, בשל זהירותו היתרה, גזר על עצמו שלא להשתתף בדיונים בהם עלו לאחרונה הצעות חוק שהתייחסו לעובדים זרים (במסגרת חוק ההסדרים), וגם לא בהצבעות על הצעות חוק אלה.
- ג. אשר להקצאת העובדים הזרים, אין לברית הסיוע כל בלעדיות, ואין לה או לו אפשרות להפעיל באמצעות ההקצאה לחץ על חקלאים או לחלק להם בונסים.
- ד. אשר לפניה למשרד החקלאות - מכתבו בעניין הרכב מועצת הפרחים, הופנה אל מזכירי ארגוני חקלאים ומתיישבים, וההעתק למשרד החקלאות נשלח לידיעה בלבד.
- ה. אשר לטענה בדבר הפעלת לחצים על משרד התחבורה - הוא לא הפעיל לחצים כלשהם על משרד התחבורה, להענקת רשיון מפעיל לחברת ק.א.ל. בנוסף על כך, אמנם הוא רשום פורמלית כחבר דירקטוריון ק.א.ל., אך בשלוש השנים האחרונות הוא לא השתתף בישיבות הדירקטוריון. עם זאת, למען השלמות וההגינות, מוסיף ח"כ שמחון כי לפני חודשים מספר פנה בע"פ לשר התחבורה אמנון ליפקין-שחק במליאת הכנסת, ושאל אותו לגבי מתן זכויות נחיתה לק.א.ל. בארה"ב. כן פנה בכתב אל מנכ"ל משרד התחבורה, וביקש ממנו כי ישמע את נציגי ק.א.ל. בטרם תתקבל החלטה בעניין זה. לדבריו, עשה כן לא כמייצג של ק.א.ל., אלא לטובת קידום הייצוג החקלאי בכללו.

יצוין כי בנושא זה של רשיון מפעל לק.א.ל., הגיע אל הוועדה מכתב מח"כ נחום לנגנטל, מי שהיה מנכ"ל משרד התחבורה, ולדבריו ח"כ שמחון לא דיבר עמו כלל בעניין זה ואף לא שלח אליו שליחים.

ו. לטענת מר שמחון אמנם הייתה מצדו פניה לממשלה לתוספת של עובדים לחקלאות, אך הכתבה ששלח מר דניאל, נוגעת לעובדי השטחים, שבעניינם מעולם לא התעסק, ומי שפנה לממשלה היה מזכיר ארגון המגדלים ולא הוא.

3. החלטת הוועדה

3.1 על העלאה בכנסת של נושאים הקשורים בחקלאות ובמושבים, ע"י ח"כ שמחון, לא חלות המגבלות בעניינים אישיים, הכלולות בפרק ג' של כללי האתיקה לחברי הכנסת, שכן מדובר בעניינים הנוגעים "לענף משקי שחבר הכנסת משתייך אליו".

3.2 ח"כ שמחון מכהן, בנוסף להיותו חבר הכנסת, גם כמזכ"ל המרכז החקלאי, מזכ"ל תנועת המושבים, ודירקטור בחברת "ק.א.ל.". כל אלה - עיסוקים נוספים שאין עליהם איסור, כל עוד הם נעשים בהתנדבות וללא תמורה. ואכן, אין בפי הקובל, טענה על פיה לא קיים ח"כ שמחון הוראה זו.

3.3 טענותיו של הקובל נוגעות לאיסורים הכלולים בסעיף 13א(ב)(2) ו-(3) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, דהיינו - חשש של ניצול לרעה או השגת כל יתרון או העדפה אישיים בשל היותו חבר הכנסת, ואפשרות של ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף, המותר לכשעצמו, בשל היותו ללא תמורה, לבין תפקידו כחבר הכנסת.

3.4 לא עלה בידו של הקובל להראות כי בפועל היה מצדו של ח"כ שמחון ניצול לרעה או ניגוד עניינים כאמור, אך נראה לוועדה כי היה על ח"כ שמחון להימנע מלפנות אל שר התחבורה ואל מנכ"ל משרד התחבורה בכל הקשור לק.א.ל., כל עוד הוא מכהן כדירקטור בחברה זו, גם אם - כטענתו - אין הוא משתתף בישיבות הדירקטוריון של ק.א.ל. מזה שלוש שנים.

3.5 סעיף 14(א) לחוק החסינות, אוסר על חבר הכנסת "להשתמש בתואר תפקידו בכל פעולה הכרוכה בעסקו או במקצועו". אמנם אין מדובר בעניינים ב"עסק", אך ח"כ שמחון אינו רשאי להוסיף לשמו את התואר "ח"כ" במכתבים הקשורים בעיסוקו הנוסף, כגון המכתב ששלח כמזכ"ל המרכז החקלאי, בהעתקים, בין היתר, למנכ"ל משרד החקלאות ולמשרד החקלאות, ועל כן מצאה הוועדה לנכון להעיר לו על כך.

3.6 בהמשך להחלטת ועדת האתיקה מיום 10.12.96 בענין כהונת חברי הכנסת, בהתנדבות וללא תמורה, במוסדות ובגופים ציבוריים, מזכירה הוועדה לחברי הכנסת כי חבר הכנסת המכהן בגוף ציבורי כאמור מנוע מלהופיע, לייצג, לנהל מו"מ או פעילות שתדלנית בפני רשות מרשויות המדינה, רשות מקומית וכן בפני תאגיד או מוסד ממלכתי, בעניינו של הגוף הציבורי בו הוא מכהן.

3.7 החלטת הוועדה תונח על שולחן הכנסת.